

Сеналад

5

2021

6+

ISSN-0235-1366

СЕЛА БУТТ

Вагапов Б.

ДОГІА

– Ай мичара,
Ай мичара,
Хезадий ер
ЦІагІа, ара?!

Лакхе, лохе,
Дехъа, сехъа –
ДогІа делхар
Массанахъа.

– Делхар?
– Делхар.
– Мишта? Мишта?
– ДогІа делхар
Листа, листа.

– Саьрг мо деттар
ІотІа геттара?
– Деттар, деттар!
Цицхаш гІеттар,
Гаьнаш тІара,
Тховнаш тІара.

Шедар дийрзар
Фордах тара.

Шолж мо хиш
Іоухар новкъа,
БІаргагацар
АргІе, довкъаш.

– Хьо мича вар
ТІаккха догІах?
– Со-м лечкъавар
Даде цІагІа.

ТІоа сегарах,
Ди къувкъарах,
Ди деттарах,
Ша беттарах.

Цхъаккха хилац
Сона новкъа,
ДІалечкъача
Даде тхов кІал.

Берий вхоллам

Йишилг

Йишилг, йишилг,
Ма хоза я хьо,
Хьо сона ч'оаг'а дукха еза,
Хьо сона ч'оаг'а эшаш я,
Х'а мел дола х'ама хоза да,
Х'а х'ара дош сона боча да.
Хьо сона ч'оаг'а езаш я.

*Беканаькъан Альбина,
Т'ой-Юртара №1 йола ЮШ*

*Кокурхой Раяна, Зязиков-Юрт,
№26 йола ЮШ, 5 кл.*

*Галай Мадина,
Наьсарера № 9 йола ЮШ, 5 кл.*

Дзейтнаькъан Амина, 10 шу

ЛАМПА

Цкъа цхъан бийсан нана-ц'аг'ара лампа яьгар тха. Луьран сои папаи цхъана тика т'а дахар лампа эца. Дукха тайп-тайпара лампаш яр цига. Кхы йоагарг'йоацаш, эггара дикаг'ьяр х'а а хержа, ийцар оаха. Папас лампа д'аеллар.

Цхъа ха яьлча, х'аьша-ц'аг'а люстрах йоалла цхъаькха лампа а яьгар. Х'анз сайна ховра сона фу де деза. Папайгара ахча а дийха, тика т'а а ваха, дикаг'йола керда лампа ийцар аз. Чувахача, лампа а хийца, эгаш хинна бурувх'астамаш а д'ач'оаг'даь, тоайир аз тхоай люстра. Мама ч'оаг'а раьза яр сона.

*Харсенаькъан Сайт-Махьмад,
Илдарха-Г'алий т'арча 1-ча ишколержа 4-ча класса дешархо*

ХЪОШАЛНАЪКЪАН ІАЪЛА

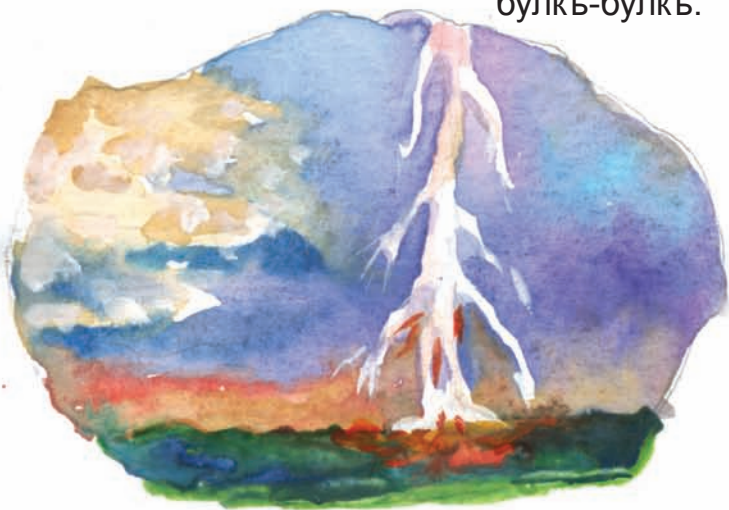

МОРХАШ

Тхийна, тлуна,
тларш мо тлаьда,
лоам тла сийна
Морхаш яда.

АРЕИ ЦІАГІЕН

Ара яьчай,
Ди къувкъ.
ЦагІа яь чу –
булкъ-булкъ.

КІОРМАЦ

Блаьсти, май,
Лепа бай!
Кіормац- мей,
са дегІ- дай!

ДУВЦАРЦАРА

– Кхыметтел, аьла коара
лургйолаш вац ший коара,
Сел цаьрмата ва аьла, –
дувцаш латт Мате Іаьла.

ШОВДА

Чаккхе йоаца
даьре бай,
цу тла хъувза
дото тай!

МАРХАШ

Мархаш, мархаш –
Сийрда цІай!
Коч а бантик а
Да са кІай!

Маъчеш, тІормиг
Да са цІе.
Йоалл со марха
Къоабалде.

АГА ИЛЛИ (йиІига)

Хи чу чкъаърий дийшад тийна,
Байнаб цІера сийг.
Сигала седкъий сегад сийна,
Тхъовса, са йиІиг.

Цициг, тхъовса; жІалиг, тхъовса;
Лоам чу тхъовса лийг.
Яц кхы цхъаъкха хозал къовса
Хьоца, са йиІиг.

Эцаргъя аз хьона хІамаш,
Эцаргъя теник.
Ергъя наха царех тамаш,
Тхъовса, са йиІиг.

ВоагІаргва цкъа говра баъри,
Сиха тхъовсалахъ.
Йола аргда шийга маъре,
Йоккха хилалахъ.

МЕТТА ГОВЗАЛ

Хьоца еце нагахъа зовзал,
Лакхлу сиха метта говзал.
Денал тоэ дешар такха,
Лакхлу, лакхлу, лакхлу лаккха!

Сага деглаца еце мекъал,
Сатем бале нахаца беккъал,
Дешара хъасто тигац лакъа,
Говзал лакхлу, лакхлу лаккха!

Метта говзал эшац яхаш,
Харцахъа дувцаш дешаш ахаш,
Заман сагага даглац цIувзар,
Меттацара бохабаъ бувзам.

Илман кема тIа хайнар цIаккха
УрагIваханза висац лаккха!

КЕЧАЛА ДОЖАР

– Хъанца вода хьо
Деша?
Хъанца ваьллав хьо
Беша?

– Хъанца?
– Зурабаца,
Заирайца!

– Хъанца?
– Заураца,
Фаризайца!

– «Хъанца» да нийса!
– Дац «хъанцане»!
Аз гIалат дича,
Лув сога нани.

– Хъанца венав? –
хаьттача нане,
Цаховш оале
Аз «соцане»,
Вода со оале
Аз «цунцане»

Конфеташ
Юхаяхъе,
Юхоаву со,
Нийсве лаьрхIе.

Сайре ялцца,
Йицью тика,
Кечала дожар
Юмаду дика!

АХАРХОИ ЛЕХЪИ

Тebбa тIабeнaчa лeхъo цxъaн aхaрxочун вoI вийнaв, ший дoхъaж тeхa. ЭгIавeчa кxаъчa aхaрxo, диг бeдeллa, бIeхaлa къoргa юхe кIийлeннa хaйнaв, из бe дaгa вoлaш. Лeхъ хъaлъaрaкъaддaшe, диг лoстaдaъд цo, бaкъдa из къoргa лaкxе уллaчa кxерaх кхийттa, тeкxаргa зe цa дeш дисaд.

Шийцa дaгaвaъннaчa aхaрxочo мaсaxъaт дe лaърxIaд. Бaкъдa лeхъo aъннaд:

– Гyлaкx хургдaц цoх, сoнa дaгaухaргбa Ia бoaттIaбaъ кxерa, хъoнa дaгaухaргбa хъaй виIий бoaрз.

КIoанoлгo яxачoх, дoвнaл тIeхъa мaшaр лaхa aттa хилaц.

КЪОАНОИ ЮАЖАЛИ

Дoс дaвккxа, из гидeллa, цIeнгaхъa вoлaвeннaв цxъa къoaнo. Никъ бIaъхa a шe чIoaгIa кIaъдвeннa a хилaрaх, мyхъ Io a кxeссa, шийнa Ioaжaл яйтaр дийхaд цo Дaълaгaрa. Tпaeнaчa Ioaжaлo хaъттaд, xIaнa кxайкaвaр хъo, aъннa.

– Мyхъ цIaбaхъa хъoгaрa гIo дeхa кxайкaвaр co, – aъннaд вoккxачa сaгa.

КIoанoлгo йoaх, ирaз дoaцaш шe вaлe a, вaлa бeзaм бoлaш сaг нaггaхъa хилaц.

КЕМА ХАЪРЦА САГ

Фoрдa тIaгIoллa кeмaцa хъaвoaгIaш хиннaв хъaл дoлa жeлтe. Гeттaрa чIoaгIa фoрдa тIa мyх бaълчa, кeмa хaърцaд. Нaък дe мeл хoвр, хaтaрaх шe-шe кIaлxарвaлa гIийртaв. ВIaъхий сaг Aфинaйгa кxайкaв, шe кIaлxарвaккxар дeхaш. Нaгaхъa сaннa дийнa вyсe, цyннa дyкxa дoшyв, дoтyв дaлa дoш дeннaд цo. Юxхe гIoллa тIeхвoлaш, из хeзaчa нoвкъoстa aъннaд:

– Aфинaйгa кxайкe a, хъe мeлa мa хилaлaxъ.

Цyннa a дaйнa, бoлx Дaллa дIaтIaбeхкe a, вoaш a хилa дeзa вaй кIeззигa фийлaл дeгIaцa йoлaш.

Тaржaм дaър – Сaлиxaнoв A.

Цхъан къонахчо дийцар

Сийлахъ-боккха Даѣймехка тлом сеца шийтта шу даѣнначул тлехъагла, вай къаман нах Сибрера цабаѣхка ха яр из. Цу хана Маггалбикера тлема музей города лакхехъа уллар. Хъехархочо автобус а оттая, музейга хъажа дигадар тхо, еррига класс. Цига дукхача наха бларгагойта аѣнна ѳиййхка хламаш яр: ѳоккхача топа пхорч, салташа керта тла тийхка каскаш, поатронаш. Уж кхычахъара хъаена хламаш яцар. Маггалбик къувсаш баѣча тлемах ѳиса хламаш яр уж.

Цадаѣхкача дукха дийцар оаха музейх лаѣца. Чіоагла безам бар тха, тлемахоша лелаяѣ хламаш лаха а леха, музейе длаѣла. Бакъда тхо дахача юрта цхъаккха хлама яцар корайоаглаш. Из тхона ховш дар. Цхъан хозача дийнахъа оаха лаѣрхлар, Маггалбике а даха, ѳоккхача топий пхорч лаха. Сои, Тухани, Салмани – кхоѣ вар тхо, цхъайтта-шийтта шу даѣнна клаѣнкаш. Тхона хацар, оахош арабаѣккха никъ бераша бе ѳиш ѳоаѣилга. Цул совгла, берий-м ѳиш а мичай, нагахъа герзах моллагла хлама цаховш корайой а, цунах кулг тоха. Герз шеше дала а тарлу; снаряд е бомба яле, из меттагѳоаккхе, эkkха а тарлу. Цхъа ловзар хетар тхона цох – ѳовзаш ѳоаѣача, тлом лаѣттача моттиге хламаш лаха дахарах.

Делкъел тлехъагла тхо Маггалбике кхаѣчар, длахо тхо глаш гувнаш тла ураглдахар.

– Юрташка вай де хлама дац, – аѣлар Тухана, – цигарчар хъалеха хургъа цига мел

хиннараш, цхъаѣ-цаг хлама ца юташ.

– Хъо бакълув, – тлатехар Салмана, – вай хъунагла глогда.

Маггалбике сийрда малх хъежаш хиннабале а, тхо урагла ме долх, дохк отташ латтар ара. Хъун юхе тхо длакхъача, кхытла дикъделар из. Тхоайла дукха гаѣна а ца довлаш, лаѣттара снарядаш лаха айттар тхо. Бакъда лаѣтта ѳокъаеннача гаѣний ткъовронаш мара хлама яцар.

Дикка ха ѳаккхар оаха тхоайла дла-юха даѣнна, лаѣтта ѳо мара, гонахъарчунга ца хъожаш. Со хъалъайвелча, сона юхе саг вацар.

– Тухан! Салман! – аѣнна цлогла техар аз. Гаѣннара Салмана оаз хезар сона. Тхоайла цлогла а детташ, Салманаца влашагкхийтар тхо. Цул тлехъагла, Туханага кхайка доладелар. Тухан юхайистхиланзар.

Дукха ха ѳаккхар оаха, хъунагла глогла Тухан лехаш лелаш. Хъунагла баѣдийрзар, тхо, тхоайла кулгаш лийца, доаглар хланз. Дегашка кхерам бессабар тха. Салмана кулг хъоцаро тлоададаѣдар.

– Кхеравеннав хъо? – хаѣттар аз.

– А... – аѣлар Салмана, – Тухан сихагла коравоагларе бакъахъа вар-кх.

Кхера-м шаккха а веннавар тхо. Цул совгла, Туханага дукха чіоагла цлогла дийтта, ѳиш хаѣлаяр тха шинне а. Тхоаш мичахъа да а хацар, хъу влалла кхоачалуш яцар. Кастлуш, цлогла тоха меттел, ѳистхила а, гла баккха а, низ боаѣаш, лаѣтта ѳохайшар тхо.

Иштта, мец а денна, шел а денна даглаш, тхъайса хиннадар тхо.

Сомаваьнна, аз бларгаш хъадийллача, хъунагла сийрдайоалаш латтар. Тухан а сомаваьннавар. Ше вагачара ура а ийккха, шийна ма могга цлогла техар Салмана:

– Ту-ха-а-ан! В-а-а-а Ту-ха-а-ан!

– Укх-а-за-а ва с-о-о-о! – гаьннара Тухана детта цлогла хезар тхона.

Сов глaddаха, лозаду когаш, юхъа тла детталу ткъовроний саьргаш теркал ца деш, Тухана оаз хезача оаглорахъа дайдар тхо хъунагла глollла, вlалла соца а ца соцаш:

– Ту-ха-а-ан! – яхаш цлогла а детташ.

Йоккхача гаьнах букъ а теа, настарах кулг а хъекхаш, йиш еха, цийденна бларгаш а долаш, вагла Тухан бларгавайра тхона.

– Фу даьд хъа кога, – хаьттар аз цунга.

– Гаьнашта юкье ведда водаш, локхийтта лозабайб, – аьлар цо.

– Длаваха могий хьона?

– Магац, халла мара лоловзалац ер.

Тхона ше кораваь члоагла глaddахавар из. Тхоайла вlаший мархlалийлхар тхо.

Хlанз кхоккхе а цхъана вар тхо. Бакъ-да сихагла хъун чура арадовла дезар. Боккхагlчар саготдаь ма хургдарий, бус цlагла доацаш хинна тхо мича дахад ца ховш. Цlагларчарна ховш мича дахадар тхо. Тхоашта нах баха моттигаш гаргагла я, аьнна, хетачахъа доладелар тхо. Цхъан когаца вода Тухан сиха кlаьдлора. Арgl-арglах белаж тlагlолла цун пхъарс хъатlабилле, цхъан оагlарахъа хъал а лавце, хувцалуш доаглар тхо. Каст-каста салала лoховшар.

Тхо хъунагlара арадаьннача хана, юха

а баьдъеннаяр. Гув тlа даьлар тхо. Лакхе вордаш, машинаш лийнна никъ бар. Цу новкъа тхо долхаш цхъа юкъ яьлча, гаьнна йоага лампаш бларгайра тхона.

– Магlалбик! Магlалбик! – аьнна, цлогла даьлар тхога, сов гlаддаха. Цул тlехъагла, болар сихдир оаха, Тухана а ший лозабайб ког бицбеннабар. Цхъаькха цхъа бийса арахъа яккха безам болаш саг вацар тхох.

Юрта гаргакхаьчача хайра тхона, из моттиг тхоашта йовзаш йоацилга. Улица тlа гlолла лoвоагlача воккхача сагага оаха хаьттача: «Совхоз «Луч» я ер», – аьлар цо. Тхоаш малашд аьнна цо хаьттача, деррига цунга дlадийцар оаха. Корта лестабеш, ладийглар тхога цо. Тlаккха аьлар:

– Шун юрт гаьна я, тховсара цlагlолгах глулакх хургдац шун, аз сай хъаьший а дергда шух.

Воккхача сага ший фусаме чудигар тхо. Дика хlама а даийта, лoдувшийтар. луйрийна тха юрта йода машин а лeхa, цlадигийтар тхо цо, ший воl, кхийна зlамсаг, тхох хъа а теа.

– Акхар дай хъа а лeхе, царга дlалeлахъ ер кlаьнкаш, – аьлар цо воlага.

Тхо цlакхаьчача, еррига юрт араяьнаяр тхо лаха. Дийна, маьрша долаш бларгадайча, лувш хlама аланзар тхога цхъанне а.

Со тхоай коа ваьлча, лор яр тха цlагlара арайоагlаш. Сога йист а ца хулаш, корта оагабир цо. Сох яь хиннача гlайгlах цамогаш а хинна, метта ягла тхоай нана бларгайча, члоагло йир аз: кхы цlаккха а, наьнага ца оалаш, араваргвац-кх со коара, аьнна.

БІАЪСТИ

Дукха еза сона біаѳсти,
Шан кѳандаш кѳегандаѳ,
Цар тІадамаш, «тІап-тІап», яхаш,
Лохе Іочулегандаѳ.

Дукха еза сона біаѳсти,
Оалхазараш декандаѳ,
Біаѳсти дувхо хоза барзкѳаш
Мамас сайна тегандаѳ.

Дукха еза сона біаѳсти,
Зизай кІувс цо тессандаѳ,
Мамас санна, хоза белаш,
Маѳлхо Іалам хѳестандаѳ.

Дукха еза сона біаѳсти,
Ара бераш ловзандаѳ.
Дукха еза сона біаѳсти,
Біаѳсти хоза йоландаѳ!

БЕХК МА БАККХА!

Біаѳсти яѳннай. Болх хѳабаѳннаб.
Дади-нани арабаѳннаб.
БоагІалац уж, цаІ ца деш.
Боахк уж, аѳхка, дІае беш.

ЙоагІа нани йолхѳинг дахѳаш,
Хѳаенай аз даде бел.
«Ловзал соца, дади!» – яхаш,
Бургац ловзош, Іийса лел.

Со, нани беш цІенѳеш доахк.
Дади, Іийса ловзаш боахк.
«Бехк ма баккха!» – даде оал, –
Со хІанз лаѳтта ахка воалл.

БОВЗА, БЕЗА НАЬНА МОТТ

Діабахача бетта Наьсарен района ишколашка дешаш долча берий наьна меттахі литературахи йола олимпиада хилар. Дикка ха яр ишттал дукха гІалгІай мотт безаш дола бераш сона біарга ца гу. ТІой-Юртарча № 4 йолча ишколе гулденнадар Сурхо тІара, Буро кІалхара, Іаьлий-Юртарча, Эккажкъонгий-Юртарча, Долакха-Юртарча, Яндарера, кхыча моттигашкара бераш. Цу тайпара кхетаче хьаеллаш, массаболча доакъашхой – ворхІлагІа-цхьайтталагІа дешача йиІигийи кІаьнкийи – юкъара вІашагІкхетар хилар. Царна хьалхашка къамаьл дир дешара районни урхаллен болхлочо Овшнаькъан Хадижата, района методически Совета кулгалхочо Джими-наькъан Лейлас, ишколан директора Манкенаькъан Йоакъапа, кхычар. Массане а дийдча къамаьла чулоацам тІаберзабаь бар наьна мотт Іомабе безаш хилара, иштта царна лайра дикагІар котало яккха аьттув балар. Мел эшача хІаманца Іалашъаь; сийрда, цІена кабинеташ яр яхьебаьннараш Іоховшабаьраш. Кхаь сахъата шоашта хьалхашка оттадаьча декхарех лоархІабе безаш бар уж. ГІалгІай мотт ховраша бе безар предложене синтаксически тохкам, деша морфологически тохкам, наггахъа мара метта юкъе лелаш доацача дешай маІан, хьаала дезар сенах оал омонимаш, масалашца чІоагІде дезар шоаш дувцар, иштта ха дезар йоазон юкъера гІалаташ тоаде а сочинени язъе а. Духхъала цхьан 8 классе багІача дешархоех 24 саг венавар цу къовсаме дакъа лаца.

ГІалгІай метта яхъашка бухсоццаш котбаьлар Бештой Салаххадин (ТІой-Юртарча №4 йола СОШ, 7 класс), Муцолгнаькъан Фатима (Сурхо тІара ООШ, 8 класс), Беканаькъан Фатима (ТІой-Юртарча №1 йола СОШ, 9 класс), Кетенаькъан Хъава (Пхьилекъонгий-Юртарча № 2 йола СОШ, 10 класс), Доврбикнаькъан Дали (Яндарера №3 йола СОШ, 11 класс).

Литература довзараша хьагойтар шоашта говзамеча литературанна чудоагІа йоазош а цар автораш а мел

дика бовз, стихотворене тема, керттера уйла белгалъяккха хар, кицашка юкъедита дешаш Іоувттадар, Озанаькъан Салмана кхоллама наьках лоаца статья язъяр. Укхаз хьалхара моттигаш яхарца белгалбаьлар Олигнаькъан ПаьтІамат, Коазой Раяна (ТІой-Юртарча №4 йола СОШ, 7 класс), Исмейлнаькъан Лина (Сурхо тІара ООШ, 7 класс), Муцолгнаькъан Фатима (Сурхо тІара ООШ, 8 класс), Тирканаькъан Хадижат (ТІой-Юртарча №2 йола СОШ, 9 класс), Аькхенаькъан Раяна (Долакха-Юртарча №1 йола СОШ, 10 класс), Кхоартой Рабия (ТІой-Юртарча №2 йола СОШ, 11 класс), Хамхой Аьсет (Долакха-Юртарча СОШ, 11 класс).

Дешархой балхаш тохкаш, цар мах беш бар дуккхача хана денз болх беш хьабоагІа хьехархой Ведажнаькъан Марем, Албохчнаькъан Зарета, Зурабнаькъан Мадина, иштта кхыбараш а.

Цу тайпарча яхъо гІо ду дешархошта шоай «низаш» тахка, кхоачамбоацараш гучадаха, дІахо дукхагІа теркам сenna тІабахийта беа а хьахьокх. Къаьстта а лоархІаме да цу тайпарча вІашагІкхетараша гІалгІай метта сий лакхдеш хилар, кхоана хургбола кгий нахи мехкарийи вахарга кийчбеш хилар.

Олимпиада доакъашхой Исмейлнаькъан Лина, Муцолгнаькъан Фатима, Исмейлнаькъан Хадижа.

МОТТ БЕЦЕ, КЪАМ А ДАЦ

Горчханнакъан Бадрудин

ЦІЕРАХОЗАМ

Ціхеза яхачох хъахинна дош да ціерахозам яхар. Бакъда цу кепе из деша моттиг яц, е хозарг а дац. Из керда, йоазув хъахинначул тіехъагла, литературни метто хъадаъ дош дац. Из къаман меттацара дош да. Ціерахозам яхача дешо ше хъахъокх ший маан. Ціи длахазийта яхилга да из. Вешта аьлча, дуккхача наха цхъан сага ціи йовзаш хилар да из, сийле йолаш хилар да.

«Ціерахозама даъ хлама дар из-м», – оолаш хул, цхъанне наха юкъе белгалвала глерташ, цхъа дуккханешта дла а хозаш, теркал а деш, бакъда из наха длахазар мара, кхы цунах хъабала пайда боацача глулакхах. Масала, цхъан глалглай рома-

на тіара цхъа турпалхо воагла, Буро тіара ше цлавоаглаш, массехк говрий линейка а оттайийя. Цхъанне тіа кий яглаш хул, вокхан тіа шод улпаш хул, цхъанне тіа ше ваглаш хул.

Ціерахозам яхаш дош тахан вай метта юкъе хайра лелалаш дац, бакъда «Ціерахозама даъ хлама да из» яха дешаш хаза йиш я.

Хургдола хъазилг біенара
доагІашше а Іаъхад.

Хъайра ахъалехъ,
боал баха.

ГІАЛГІАЙ СИЙДОЛА НАХ

Мерешкнаькъан Султан

МУРЗАБЕКНАЬКЪАН АБУКАРА ИБРАХІИМ

ГІалгіай къамах болча лорашта юкъе, белггала лакха говзал йолаш хиннарех вар Мурзабекнаькъан Абукара Ибрахім. Цун говзалах дола лазар долча наха шерра вовзаш вар из. ХІаьта цун къахьегама говзал сага тІехкий гомача бувзам болаш хиннай. Бера хана денз, лор хила ловш вола кІаьнк белггала хул, цун сакхетама маькарло къахетамца айхха ювзаенна хиларца.

Абукара Ибрахім ваь хиннав 1938 шера Пригородни района Шолха ціи йолча юрта. Духхьашха деша вахав Казахстане вай халкъ долча хана, Акмолински областа Сталински районерча Алексеевка яхача юртарча ишколе.

Вай къаман кица да «Ха ца кхаьчачоа, лор кхаьчав» яхаш. Ший ма тарлу цу деша уйла еш вола зІамсаг, лора говзал дика Іомае ловш хиларца, 1959 шера деша отт Къилбаседа-ХІирий Паччахьалкхен лорий институте. Дийша ваьлча цунна лу лор-дарбанча яха говзал. Цудухьа ший са а дегІ а ца кходеш, шийгара новкъостал ийшачоа дарба лаха хьож из, хІара унахочун, доарахочун дегІа хьал, яьнна ха, оамал-куц теркалдеш. Сага вахаре эггара езагІа йола маьхал могошал йолга ховш вола къона лор волалу, вай заман кердача боарамашца наха дарбаш де. Къоаналца е чов хинна хаьнтІехк е кхьйоло маьже кагьелча, дарба лаха ховш а, ший ма тарлу говзал лакхьеш а, къахьегаш хул Абукара Ибрахім.

Цох лакха говзал йола лор хилара новкъостал ду, Къилбаседа-ХІирий Паччахьалкхен лорий институтерча травматологехи ортопедехи йолча клинически ординатуре из деша оттаро. Цо ший говзалах дуккхача шерашка къахьег Наьсарен центральный клинически больнице, Буро тІарча сихача лорий ГІо дара клинически больнице, травматологехи ортопедехи йолча кафедра ассистент волаш. Ше лор волаш къахьегаш даьхача шерашка, цо дарба ду дуккхача наха.

Ше институте хирурга говзалах Іомадаьр балха маькарлонца, поалхамца чІоагІду, из Іилманца бакьду, деша отт Р. Р. Вердена цІерагІча институте, травматологе лоархІамеча дешаех диссертаци язью.

ДІадахача бІаьшерен 70-80-ча шерашка Абукара Ибрахіма вахаре хувцамаш хул. Из Къилбаседа Африке балха хьожаву Алжирски Халкъа Демократически Республіке. Цига толамца къахьегарах, цунна лу травматолога-ортопеда лора лакхара аттестационни категори.

1998 шера цох ГІалгіай Мехка клинически больницан травматолог а, цу отделене заведующи а, ГІалгіай Республикан унахцІено лораяра Министерствон штате воаца керттера говзанча а хул.

Ше сакхетаме волаш мел яьккхача хана чухь, наха накъавоалаш, ший кулгах дарба доалаш а наьха човнаш ерзаеча аьттув болаш а ваьхав из. Дуккхача шерашка ГІалгіай Паччахьалкхен университет лорий факультете хирурга говзал студенташта дІахьехаш къахьийгад цо.

Мурзабекнаькъан Абукара Ибрахім кхелхав 2016-ча шера 22-ча июне.

САКЪЕР ДАМИЛГАН

Хамхой Дауд

ІА ЯЪХА ШІАШ

Сайпуддин ишколера чувоагІаш ва.

Нани ягІа коанаІарга доаллача гІанда тІа.

– Сайпуддин, Іа тахан яъха шиаш хьол хьалхагІа ишколера чу а яъха, вай коа вІашагІлеташ ма йоахий, – йоах нане.

– Ма тешалахъ, нани, – йоах Сайпуддина. – Из бакъдац хьона. Аз тахан цхьа шитъ мара яьккхаяц хьона. Из лата новкъост а воацаш, шорттига са портфела чу ягІа, сага ше гуча ца ялийта гІерташ.

КОНЦЕРТ

Телевизора чу хьахьокхача концертага хьежаш, багІа даъ-нанеи цун виІий-йой Заремай. Цхьа йоккха саг я хьахьокхаш, каьхата пандар локхаш.

Цунга хьежаш а яьгІе, Заремас ший даъ-наьнага хоатт:

– Нани, пандар лакха хой хьона?

– Сона мичахьа хов пандар лакха, фу дувц Іа? – йоах нане.

– ДІахьажал, – йоах йиІига, телевизор чу хьахьокхача йоккхача сага пІелг тІа а хьувкхаш, – наьха нанена-м хов из лакха.

Йоккха саг эгІазйода йиІига аьнначунна. Йист ца хулаш, ягІа из.

– Нани, сагот ма де Іа, – йоах йиІига, – со йоккха хилча, аз Іомабергба хьона пандар.

ФУ ХОВЛИ, ФУ ДОВЗАЛИ?

ГІАЛГІАЙ БАГАХБУВЦАМЦАРА

Алла кІорда а даъ, лаътта дахад.

(вог)

Е ткъам а бац, е ког-кулг а дац,
сигала гІолла а лел.

(хн)

Сигала делха долалу,
лаътта тІадамаш дегаду.

(дога)

Йодаш-йодаш, йорт еттарг,
Гув тІа яълча, шокъеттарг,
Гув кІал яълча, ладувгІарг.

(вжшдгш)

КРОССВОРДА ДАШХАРГАШ:

ПхорагІа: 1. Доахан. 3. Сискал. 4. Паста. 6. Таш. 7. Хабар. 9. Екхан.

УрагІа: 1. Дак. 2. Хол. 3. Сапа. 5. Сух. 6. Тур. 8. Ала.

Цена свободная

КРОССВОРД

ПхорагIа: 1. Хъайбаш. 3. Жуврах яь маькх. 4. Хаьссом. 6. КIаьда кхера. 7. Къамаьл. 9. Йоачан йоаца ха.

УрагIа: 1. Гавний тайпа. 2. Аьлах бу из. 3. Кулг-юхь дулаш леладу из. 5. Баьца тайпа. 6. Хаьн леладу герз. 8. ЦIи яьлча хул.

Оттаяьй Боракиев С.

Кроссворда дашхаргаш 15-ча оагIон тIа да.

ДОШЛОРГ

Белаж (я) – плечи, торс

Боал (ба) – борозда

Дак (я) – ива

Желте (ва) – грек

Лехь (ба) – гадюка

Сух (да) – овсюг

Таш (ба) – песчаник

Фийлал (я) – внимательность

ЦIерахозам (ба) – известность

«СЕЛАИАД» (РАДУГА) № 5
Детский журнал
Учредитель — Правительство
Республики Ингушетия
Издается с сентября 1986 года
на ингушском языке.
Зарегистрирован Управлением
Федеральной службы
по надзору в сфере связи,
информационных технологий
и массовых коммуникаций по
Республике Ингушетия.
Регистрационный номер
ПИ № ТУ06-00029 от 19.09.2019 г.
Главный редактор Б. Х. Горчханов.
Зам. главного редактора Р. С. Келигова.
Худ. редактор А. Х. Даурбекова.
Корректор С. Я. Арчаков.
Рисунки художника А. С. Гудантовой.
Сдано в набор 28.06.21 г.
Подписано к печати 30.06.21 г.
Дата выхода в свет 30.06.21 г.
Формат 60х84/8.
Бумага офсетная.
Печать офсетная. Усл. п. л. 2.
Уч.-изд. л. 2,2.
Тираж 2150. Заказ 210459.
Адрес редакции и издателя:
386101, Республика Ингушетия,
г. Назрань, пр. И. Базоркина, За.
Электронный адрес: selaad.gi@mail.ru
Телефоны: гл. редактор — 22-70-97;
отделы и бухгалтерия — 22-70-96.
Отпечатано в АО «Изд-во «КЗ»,
г. Минводы, ул. 50 лет Октября, 67.